

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2005-2006

13 oktober 2005

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heer Jef Tavernier, mevrouw Vera Dua en de heer Jos Stassen –
houdende wijziging van de gemeentekieswet, wat de groepering van lijsten betreft

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

1. Algemeen

Dit voorstel van decreet heeft tot doel lijstenverbinding mogelijk te maken bij de eerstvolgende verkiezingen van de gemeenteraden. Lijstenverbinding betekent dat twee of meer lijsten voor de verkiezingsdatum een wederzijdse verklaring doen met het oog op het samenvoegen van hun stemmenaantal. Het voorstel combineert de voordelen van politieke veelkleurigheid zonder de nadelen van het vigerende kiessysteem.

Meer democratie

Democratie is en blijft een ‘georganiseerd meningsverschil’: welke richting we – in dit geval met een gemeente – uit willen, is niet louter een technische aangelegenheid, niet te herleiden tot ‘goed bestuur’. Het is al evenmin de optelsom van individuele voorkeuren. Het is wel altijd een kwestie van keuzen maken en prioriteiten vastleggen. Zo zijn de indieners van dit voorstel onder meer van mening dat collectieve belangen als rechtvaardigheid en duurzaamheid ook op gemeentelijk vlak meer aan bod moeten komen en een daadwerkelijke weerslag hebben op het beleid.

Dat er verschillende visies mogelijk zijn op de ‘gewenste samenleving’ is een meerwaarde. Dat er verschillende politiek-ideologische tradities bestaan is geen hinderpaal, maar een troef voor de democratie. Ze beschermt immers tegen het grote gelijk van de zuivere macht om de macht en tegelijk tegen de willekeur van het onbeperkte nastreven van het individuele belang.

De lijstenverbinding gaat ervan uit dat partijen zich afzonderlijk, met hun inhoudelijk verschillende programma’s, aan de kiezer presenteren. De burger krijgt verschillende maatschappijprojecten, waartussen hij kan kiezen. Dat een kiezer kan kiezen tussen het oranje, rode, blauwe, groene (enzovoort) project is een duidelijke meerwaarde die we niet mogen opgeven.

Meer evenredigheid

Momenteel zitten er een aantal belemmeringen in ons kiessysteem waardoor er een grote onevenredigheid

bestaat tussen het behaalde stemmenpercentage en het percentage zetels dat op basis daarvan verkregen wordt. Zo moet men in een aantal gevallen zelfs meer dan 9% van de stemmen halen om in een gemeente met 17 gemeenteraadsleden één zetel te halen. Een dusdanig hoge drempel is onproductief: er gaan stemmen verloren. Bovendien bevoordeelt een dergelijke drempel de grote partijen. De lijstenverbinding wil dit uit de wereld helpen. Het systeem zorgt voor meer evenredigheid. De mandaten zullen dan – meer dan nu het geval is – gaan naar die partijen die de kiezer zelf gekozen heeft.

Hoe werkt het systeem van lijstenverbinding?

Schematisch werkt het systeem als volgt:

- politieke partijen leggen bij het indienen van de lijsten een wederzijdse verklaring af van lijstenverbinding;
- de zetels worden na de verkiezingen eerst verdeeld over de verschillende groepen van lijsten, volgens het geldende kiesstelsel;
- de zetels behaald door de verschillende groepen van lijsten worden vervolgens binnen die groepen verdeeld, eveneens volgens het geldende kiesstelsel (zie artikel 4 van dit voorstel);
- de toewijzing van zetels aan personen gebeurt nadat duidelijk is geworden hoeveel zetels elke lijst krijgt.

Lijstenverbindingen elders

Het systeem van de lijstenverbinding is niet nieuw. Het bestaat in Nederland, Zwitserland enzovoort, maar meer recent ook dichterbij ons: in Brussel. Het is daar de gewoonste zaak dat partijen zich verbinden met elkaar zonder een geheel te worden. Dat heeft het voordeel dat de partijen zich mét hun eigen identiteit aan de kiezer kunnen presenteren. Het biedt de kiezer een keuzemogelijkheid én de garantie dat zijn stem daadwerkelijk telt. Dat in Brussel de Vlaamse partijen met elkaar afspreken om in verschillende formaties naar de kiezer te gaan, maar tegelijk ook regelen dat hun stemmen bij de Vlamingen blijven, is perfect verdedigbaar. Zo’n afspraak is niet ondemocratisch, integendeel.

Dit voorstel van decreet wil het systeem van lijstenverbinding invoeren voor de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006. De voordelen zijn duidelijk: de kiezer weet als hij of zij gaat kiezen, dat bepaalde lijsten een verbinding zijn aangegaan en met wie. Het gevolg is dat de zetelverdeling meer overeenstemt met het behaalde stemmenpercentage.

2. Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

De Gemeentekieswet werd gecoördineerd bij KB van 4 augustus 1932. Een nieuwe Nederlandse tekst werd vastgesteld bij de wet van 26 juni 1970. Dit nieuwe artikel wordt ingevoegd in titel III – Kiesverrichtingen, hoofdstuk II – Kandidaatstelling en stembiljetten, en bepaalt de periode waarbinnen twee of meer lijsten van kandidaten een wederzijdse verklaring van lijstenverbinding kunnen doen/indienen.

Na de definitieve vaststelling van de lijsten, is er een termijn van zeven dagen om de lijstenverbinding in te dienen.

Artikel 3

Het stemcijfer van een lijst zonder lijstenverbinding blijft zoals in artikel 55 bepaald. Voor groepen van twee of meer lijsten die wel een lijstenverbinding hebben ingediend, is het stemcijfer de som van de stemcijfers van de lijsten die een groep vormen.

Artikelen 4 en 5

Zowel een afzonderlijke lijst als een groep van twee of meer lijsten resulteren in een stemcijfer. Vandaar dat het oorspronkelijke artikel 56 moet worden aangepast aan die nieuwe realiteit. Bovendien wordt hier geopteerd voor het zogenaamde systeem Dhondt (kiesdelerreeks 1 – 2 – 3 – enzovoort) in plaats van het minder evenredige systeem Imperiali (kiesdelerreeks 1 – 1,5 – 2 – 2,5 – 3 – 3,5 – enzovoort).

Artikel 6

Het systeem van de lijstenverbinding voor de gemeenteraadsverkiezingen wordt voor het eerst toegepast bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2006. Omdat het systeem een nieuwigheid is bij gemeenteraadsverkiezingen en om de nodige zekerheid te geven, wordt gekozen voor een inwerkingtreding op korte termijn, namelijk 1 januari 2006.

Jef TAVERNIER

Vera DUA

Jos STASSEN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Artikel 2

Aan artikel 23 van de gemeentekieswet, gecoördineerd op 4 augustus 1932, vervangen bij de wet van 5 juli 1976, gewijzigd bij de wetten van 2 augustus 1988, 27 januari 1991, 16 juli 1993, 11 april 1994, 7 juli 1994, 10 april 1995, 12 augustus 2000, het koninklijk besluit van 13 juli 2001 en de wet van 14 mei 2005 wordt een §4 toegevoegd, die luidt als volgt:

“§4. Binnen zeven dagen die volgen op de definitieve vaststelling van de lijsten, kunnen twee of meer lijsten van kandidaten een wederzijdse verklaring van lijstenverbinding doen met het oog op toepassing van artikel 56. Een lijst waarvoor geen verklaring van lijstenverbinding wordt afgelegd, wordt geacht een groep te vormen met het oog op toepassing van artikel 56.”.

Artikel 3

In dezelfde wet wordt een artikel 55bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 55bis

Het stemcijfer van een groep is de som van de stemcijfers van de verschillende lijsten die overeenkomstig §4 van artikel 23 een wederzijdse verklaring van lijstenverbinding hebben afgelegd met het oog op toepassing van artikel 56.”.

Artikel 4

Artikel 56 van dezelfde wet wordt vervangen door wat volgt:

“Artikel 56

Het hoofdstembureau deelt het stemcijfer van iedere groep achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5 enzovoort

en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, totdat er voor alle groepen samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn.

De verdeling over de groepen gebeurt door aan iedere groep zoveel zetels toe te kennen als haar stemcijfer quotiënten heeft opgeleverd, gelijk aan of hoger dan het laatst gerangschikte quotiënt, behoudens toepassing van artikel 168 van het Kieswetboek.

Indien een groep meer zetels verkrijgt dan zij kandidaten telt, worden de niet-toegekende zetels gevoegd bij diegene die aan de overige groepen toekomen; de verdeling over deze groepen geschiedt door voortzetting van de in het eerste lid omschreven bewerking, zodat voor ieder nieuw quotiënt een zetel wordt toegekend aan de groep waartoe het behoort.”.

Artikel 5

In dezelfde wet wordt een artikel 56bis ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Artikel 56bis

Het hoofdstembureau verdeelt vervolgens, indien nodig, de zetels die elke groep van lijsten aldus behaald heeft, onder de lijsten waaruit de groep bestaat.

Het hoofdstembureau deelt hiertoe het stemcijfer van iedere lijst achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5 enzovoort en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, totdat er voor alle lijsten van de betreffende groep samen zoveel quotiënten worden bereikt als er zetels aan de groep van lijsten toegekend zijn.

De verdeling over de lijsten geschiedt door aan iedere lijst zoveel zetels toe te kennen als haar stemcijfer quotiënten heeft opgeleverd, gelijk aan of hoger dan het laatst gerangschikte quotiënt, behoudens toepassing van artikel 168 van het Kieswetboek.

Indien een lijst meer zetels verkrijgt dan zij kandidaten telt, worden de niet toegekende zetels gevoegd bij die welke aan de overige lijsten van de groep toekomen; de verdeling over deze lijsten gebeurt door voortzetting van de in het tweede lid omschreven bewerking, zodat voor ieder nieuw quotiënt een zetel wordt toegekend aan de lijst waartoe het behoort.”.

Artikel 6

Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2006.

Jef TAVERNIER

Vera DUA

Jos STASSEN
